

ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

Проблема соціалізації молоді є надзвичайно актуальною для сучасного суспільства. Молодь завжди уособлювала майбутнє людства, оскільки для повноправної участі в житті суспільства вона намагалася якомога швидше соціалізуватися, і тим самим спричиняла суттєві зрушення у соціальній системі. Як провідна частина людських ресурсів країни, молодь перетворює та пришвидшує існуючий порядок відносин і є провідником соціальних змін, економічного розвитку і технічного прогресу держави. Разом з тим молодь є однією з найбільш незахищених соціальних груп, до того ж вразливою щодо деструктивних змін сучасного суспільства. Специфіка сучасного молодіжного соціуму у тому, що у розвитку знаходять свій відбиток як глобальні проблеми, характерні для молоді загалом як соціально-демографічної групи, і регіонально-національні особливості, зумовлені соціальними трансформаціями українського суспільства.

Молодь як соціально-демографічну групу становлять особи віком від 14 до 35 років (ЗУ «Про основні засади молодіжної політики», 2021). Це найважливіший період життя людини, що передбачає досягнення як фізичної, і соціальної зрілості. Саме в цей період йде активне формування та розвиток особистості, що включає правову, економічну, політичну, культурну соціалізацію через засвоєння морально-правових норм, стереотипів і зразків поведінки, характерних для даної соціальної групи і для суспільства в цілому.

Молодь як значна частина будь-якого суспільства відіграє у ньому особливу роль. Багато в чому ця роль визначається властивими лише цій соціально-демографічній групі особливостями: енергійністю та мобільністю, інтелектуальною активністю, інноваційністю, але водночас недостатнім життєвим досвідом, сприйнятливістю як до позитивних, так і негативних змін, що відбуваються в суспільстві, певною маргінальністю, відсутністю глибокої життєвої вкоріненості.

Соціалізація молоді – це процес становлення й розвитку всієї даної групи до її переходу до зрілої вікової групи, процес, обумовлений конкретно-історичною єдністю певних суспільно-економічної формації, регіональної цивілізації, суспільного устрою держави, певних соціальних класів, груп, етносів; це поетапне включення молоді в соціум, що здійснюється на основі діяльності й самодіяльності у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії з іншими віковими групами, що утворюють дане суспільство (Павловський В., 2008).

Одним із найважливіших напрямів соціалізації молоді є професійна соціалізація. У ситуації ринкової економіки та жорсткої конкуренції страх перед безробіттям зводиться не лише до страху залишитися без засобів для існування, але й має соціально-психологічний характер. Молоді люди, які не мають постійної роботи та стабільного заробітку, часто психологічно пригнічені, не впевнені в собі та у своїх силах, до того ж тривалий період безробіття ще більше знижує конкурентоспроможність індивіда.

Як результат, незмінно зростає кількість молодих людей, які не мають стабільного заробітку, постійного місця роботи, а часто і зовсім перебувають на утриманні родичів та близьких. Працьовитість і цілеспрямованість не завжди є гарантією матеріальної забезпеченості, що не створює додаткової мотивації до отримання якісної освіти. Подібні проблеми особливо актуальні для випускників інтернатних закладів, які не мають стартових можливостей як у однолітків, які виросли у благополучних сім'ях. Проблеми професійної соціалізації часто провокують утриманство або визначення кримінального шляху досягнення матеріального добробуту (Болтинець С., 2015).

Молодь здебільшого недостатньо забезпечена матеріально, не має власного житла, залежить від фінансової допомоги батьків, найчастіше не може знайти гідну, добре оплачувану роботу (навіть ті, хто закінчив престижні заклади вищої освіти з відзнакою).

Дискримінація молоді на ринку праці є актуальною для української ринкової економіки, всі роботодавці хочуть отримати спеціаліста з досвідом

роботи, не прикладаючи до того зусиль щодо підтримки і сприяння професійному зростанню молодих людей.

Необхідно приділяти увагу проблемам працевлаштування молоді, оскільки вирішення цього питання сприятиме вирішенню інших проблем сучасної молоді. Сприяння розвитку малого бізнесу серед молоді, може бути реалізовано шляхом спрощення питання організації молодіжних підприємств, мінімізації адміністративних бар'єрів. З іншого боку, парадоксом нашого часу є те, що частина молодих людей бажає мати добрий матеріальний достаток, часто без професії та бажання працювати. Причиною цього є зниження соціальної цінності праці у молоді та відсутність у неї стимулів до праці, що може провокувати соціальну нестабільність у суспільстві.

Характерною особливістю соціалізації сучасної молоді є втрата інтересу до знань, що підмінюється бажанням просто мати престижну освіту. Останніми роками з'явилося безліч можливостей для самоствердження особистості, які не потребують високого рівня освіти. Для багатьох молодих людей ці шляхи здаються доволі привабливими, хоча, як правило, вони не призводять до справжнього успіху і негативно впливають на розкриття творчого потенціалу особистості. Проблема знецінення знань, актуальна для нашого суспільства в останні роки, виявляється як у загальному зниженні професійного рівня, так і в падінні культурного рівня населення загалом та молоді зокрема. Результатом подібних явищ стає зростання агресивності, соціального конформізму, особливо у молодіжному середовищі.

Існуюча система освіти не задовольняє потреби молодих людей у здобутті якісної освіти. Та й сама вища освіта для значної частини молоді стає недоступною через скорочення кількості бюджетних місць. Такі явища значно знижують інтелектуальний потенціал нації (Карпенко А., 2018)

Проблемою сучасного суспільства стала організація дозвілля молоді. Частина молоді має багато вільного часу, який вони не розуміють, як організувати. Стереотипізація його проведення, дефіцит грошей для його різноманітності породжує ризиковану, девіантну, часто асоціальну поведінку,

правопорушення, вживання психоактивних речовин. Все це загалом провокує формування поведінки молодих людей, яка не відповідає суспільним нормам та цінностям.

На разі спостерігаються процеси люмпенізації та криміналізації молоді. Однією з важливих проблем молодого покоління є погіршення стану здоров'я, що може призвести до руйнування генофонду та є загрозою національній безпеці країни. Серйозними проблемами молоді є поширення алкоголізму та наркоманії.

Таким чином, молодь є відображенням соціокультурних, економічних, політичних процесів, що відбуваються в суспільстві, та виконує системоутворюючу функцію передачі культурного досвіду поколінь у певний історичний період. Молодіжна політика держави має бути спрямована на підтримку, розвиток та використання потенціалу молоді для активного залучення її до суспільного, економічного та культурного життя країни (Ступак О., 2021).

Суспільно-економічні і політичні перетворення, що відбуваються в Україні, впливають на загострення протиріч у суспільстві, у тому числі і у системі регуляції процесами соціалізації. Основне протиріччя у сфері соціалізації молоді – це протиріччя між суспільними відносинами, що об'єктивно ускладнюються, вимогами, що висувуються суспільством до соціалізації підростаючого покоління і недостатньо використовуваними соціально-економічними, політико-виховними засобами впливу на людину.

Отже, основні протиріччя у сфері соціалізації молоді – це протиріччя між:

- Об'єктивною необхідністю реформи системи освіти й виховання та можливостями держави забезпечити її ресурсами.
- Застарілими та новими цінностями суспільства.
- Новим виробництвом, що створюється та незатребуваним інноваційним потенціалом молоді. Наразі чітко проявляється відчуження молоді від продуктивної праці, для багатьох молодих людей праця втратила сенс як засіб самореалізації, самоствердження. Разом з тим реалії життя спонукають частину молодих людей до перегляду традиційних поглядів, мотивують до сумлінної праці, отриманню нових професій і знань.

- Потребами молоді у підвищення свого добробуту та можливостями сучасного суспільства задовольнити такі потреби.
- Декларованим створення правової соціальної держави та правовою, соціальною незахищеністю дітей та молоді (Тарабукін Ю., 2003).

Важливим фактором, що забезпечує успішну соціалізацію є формування молодшої людини як активного суб'єкта суспільного життя. Дійсне засвоєння індивідом соціального досвіду, включає у свою структуру момент активного пристосування до оточуючого світу не тільки у колі сім'ї чи стінах освітнього закладу, але у першу чергу поза їх межами, адаптацію як «автоматичне» виховання певних соціальних навичок у зв'язку з постійним перебуванням індивіда у певному соціальному середовищі зі своїми специфічними цінностями, нормами, взірцями. Тому кроки соціалізаційної діяльності мають узгоджувати «базисний світ», набутий завдяки первинній соціалізації, з конструктами оточуючого суспільного світу через вторинну соціалізацію.